

Марија ТОФОВИЌ

МОДЕЛИРАЊЕ НА ПРОБЛЕМСКАТА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА ЛЕКТИРНОТО ДЕЛО

Значаен чекор напред во надминувањето на традиционалниот начин на изведување на наставата во предметното подрачје - лектира, во кој лектирните дела се обработуваат - интерпретираат на стереотипен начин, со низок степен на самостојност на учениците, може да се направи со проблемско пристапување. Имено, станува збор за таков наставен и методски пристап кој создава оптимални услови за активен (мисловен и емоционален) однос кон литературното дело и постепено воведување на учениците во самостојно откривање на сите слоеви на литературниот уметнички израз.

Проблемската настава по лектира треба да се третира во еден поширок контекст - како дел од проблемската настава по мајчин јазик, како пристап кој ја проблематизира литературната содржина и воспоставува поинаков начин на методско организирање на наставата.

Овој, релативно нов пристап е изграден во неколкуте последни децении, пред сè како тенденција за осовременување на наставата и за оспособување на учениците за решавање бројни проблеми со кои се сретнуваат во наставата и во животот воопшто. Проблемската настава се темели врз два основни елементи: а) применување на логиката на научното истражување и б) применување на законитостите на психологијата на мислењето. Во проблемската настава акцентот се става врз развивањето на сознајната самостојност и на творечките способности на учениците. Таа се реализира преку истражување на поставените проблеми, анализа на нивната структура и надворешните елементи, како и воочување на односите што придонесува за изнаоѓање на решението.

Значи, најбитни елементи на проблемската настава се: поставување на проблемот и изнаоѓање начин за негово решавање. Во најнепосредна врска со ова се наметнуваат и многу различни прашања, а пред сè прашањето за тоа што сè може да биде проблем во наставата; што може да биде проблем при интерпретацијата на едно лектирно - литературно дело; изградување на корпус од методски пристапи (модел) и методски инструментариум за проблемскиот начин на откривање на лектирното - литературно дело.

Методското моделирање, меѓу останатото, треба да поаѓа од етапите на наставната работа при проблемскиот пристап кон лектирното дело, т.е. да кореспондира со нив остварувајќи оптимални (методски) услови за реализирање на задачите кои се поставуваат пред нив.

Етапите на наставната работа низ кои се остварува проблемскиот пристап кон лектирното дело речиси во потполност се совпаѓа со фазите на решавањето на проблемот. Поради тоа, во глобални рамки може да се зборува за три основни етапи кои се поставени врз темелите на најкарактеристичните особини на проблемската настава, од една страна, и специфичностите на лектирната како посебно предметно подрачје на наставата по мајчин јазик, од друга страна:

1. Подготвителна етапа (издвојување и дефинирање на проблемот и избор на методи на работа, давање на проблемски задачи - инструирање на учениците за самостојна работа);

2. Етапа на самостојно читање на лектирното дело од страна на учениците и бележење на запазувањата во дневникот на прочитаното (решавање на проблемските задачи);

3. Етапа на интерпретација на лектирното дело (анализа на резултатите остварени при самостојно читање на лектирното дело; решавање на проблемите; обопштување на делото).

Подготвителната етапа се организира во форма на наставен - *воведен час*. Основната намена на воведниот час е создавање воспитно-образовни услови за средба на учениците со лектирното дело. Содржината на воведниот час главно ја сочинуваат најразличните упатства кои наставникот им ги дава на учениците, како и низа други, вообичаени наставни постапки, кои имаат за цел да ги мотивираат учениците за читање на лектирното дело. При тоа, учениците постепено треба да се воведуваат во техниката на самостојното проблемско читање и бележење, т.е. самостојна работа со печатен текст.

Упатствата (инструкциите) што ги дава наставникот треба да ги упатуваат учениците кон прибирање на одредени податоци кои во фазата на анализата на делото ќе послужат како аргументи за прифаќање или отфлање на одредени тези во врска со испитуваниот проблем, да го свртат нивното внимание кон некои проблеми кои ќе бидат предмет на проблемската анализа. Инструкциите и поставените проблемски задачи треба да бидат разновидни според нивната тежина. На пониските нивоа на интерпретација на лектирното дело на учениците не треба да им се поставуваат многу сложени задачи и барања. На пониските нивоа задачите најчесто треба да бидат во врска со:

- главните случки во делото,
- главните литературни ликови,
- местото на дејствието,
- искажување за доживувањето на делото во глобални рамки и сл.

Со други зборови, на воведниот час наставникот треба да им помогне на учениците при:

- систематизирањето на проблемите кои ќе бидат во фокусот на наставното внимание на часот за интерпретација на делото; тоа подразбира и наставникот добро да ја познава содржината и природата на делото и да изврши правилен (во согласност со можностите на учениците, карактерот на лектирното дело и воспитно-образовните цели кои сака да ги постигне) избор на проблемите на кои ќе се обрне посебно внимание;

- дефинирање на проблемите и избор на методите со кои ќе се решаваат наставните проблеми и задачи, т.е. да даде конкретни упатства за самостојно проблемско читање;

Воведниот час не мора секогаш да трае 45 минути. Понекогаш тоа не е можно со оглед на бројот на часовите предвидени за интерпретација на лектирното дело, кој не е сообразен со барањата на проблемското пристапување во наставата по лектира. Во таков случај, воведниот час може да биде и само структурна единица - дел на некој друг час на наставата по мајчин јазик. При тоа, како особено податливи, со оглед на својата економичност во однос на времето, можат да се користат наставно-инструктивните ливчиња.

Во таа смисла, подготвувањето на наставникот за воведниот час, како една етапа од наставата по лектира, подразбира еден вид посебна подготовка, т.е. подготовка на дидактички материјал (наставно-инструктивни ливчиња). Иако, на прв поглед се чини дека ова претставува дополнително оптоварување на наставниците, ваквата подготовка, всушност, во голема мерка му ја олеснува работата на наставникот во фазата на анализата на лектирното дело.

По воведниот час, учениците пристапуваат кон самостојно проблемско читање на лектирното дело и водење дневник на прочитаното. За да биде успешно, проблемското читање од особено значење е наставникот да ги мотивира учениците за читање, што може да се направи со најразлични постапки, на пример:

1. Актуелизирање на слични проблеми кои порано биле истражувани;

2. Цитирање на одделни делови од лектирното дело, кои ќе побудат интерес кај учениците за натамошно читање;

3. Гледање филмови и епизоди од ТВ серии и сл.

На тој начин се создава *проблемска ситуација* во која ученикот ќе се испровоцира, емоционално и интелектуално ќе се ангажира за проблемско читање на делото.

Користењето на *методот на проблемско читање* ги осамостојува учениците во откривањето на лектирното дело и им дава широки можности за индивидуално творечко пристапување во решавањето на проблемот. Сето тоа е во функција на остварување на основната задача на проблемската настава по лектира - проблемското читање на лектирното дело.

Проблемското читање бара исклучително голема интелектуална активност на учениците (воочување, препознавање, разликување,

класификување, помнење, спроведување, апстракција, вреднување, систематизирање на податоците од делото). Резултат на проблемското читање е сознавање на делото (откривање на темата, идејата, композицијата, карактеризација на ликовите и идентификување на начинот на кој се доживеало).

Симултано со проблемското читање се води и *дневник на прочитаното*. Во дневникот ученикот треба да ги бележи сите свои запазувања, коментари, тези, цитат, анотации, напомени, библиографски единици на секундарните извори итн. Во дневникот на прочитаното, всушност, се забележуваат резултатите на комуникацијата на ученикот и литературното дело. Тие податоци се користат во фазата на анализа на резултатите, заедно со користење на вербалните методи (проблемското изложување, хеуристичкиот разговор).

Воведувањето во техниката на бележењето при проблемското читање треба да се направи постепено и преку давање примери. На пример, со помош на наставникот учениците најпрво треба да се обидат во дневникот на прочитаното да ги запишат своите забележувања во врска со зададениот проблем, врз некој помал извадок од делото. Ваквата подготовка за бележење обично се прави на час, со целото одделение и не само на часовите за лектира, туку и при обработка на покуси литературни текстови во рамките на други предметни подрачја на наставата по мајчин јазик.

Наставникот треба постепено да ги усложнува задачите во однос на бележењето на прочитаното (да го зголемува бројот на проблемите и елементите кои се однесуваат на одделни проблеми). На пониските нивоа на проблемската обработка, наставникот треба да ги посочува страниците, потоа главите од делото во кои учениците може да ги пронајдат потребните цитати, а подоцна тие тоа треба да го сторат самостојно.

Во генерални рамки, упатствата на наставникот треба да се однесуваат на тоа:

- текстот да се чита внимателно и без прескокнување;
- секоја поединост, детал, промена и слично, која е во врска со проблемот што се истражува, а која кај учениците предизвикува внимание да се забележи во дневникот;
- при читањето да се употребуваат графички знаци на marginите на текстот, кои визуелно ќе ги предупредат учениците за видот на белешката и ќе овозможат полесно класификување.

Воведувањето во техниката на *насочено бележење* е најдобро да се направи со користење на вербални методи - усно инструирање од страна на наставникот. Меѓутоа, во фазата кога учениците веќе овладеале со оваа техника, инструкциите може да се даваат и во писмена форма, преку користење наставно-инструктивни ливчиња кои ги составува наставникот.

Часови за интерпретација на лектирното дело се темели врз логичко-сознајни основи. Во ваквиот систем, учениците не добиваат готови информации, туку сами ги пронаоѓаат и избираат информациите и податоците при читањето на лектирното дело.

Поради тоа, структурата на проблемскиот час по лектира е поразлична од часовите на кои лектирното дело се обработува на вообичаен, традиционален начин. Структурата на наставниот час за интерпретација на лектирното дело, во овој случај, ги опфаќа следните елементи:

- создавање проблемска ситуација;
- дефинирање на проблемите и методите со кои се истражува проблемот (т.е. рedefинирање на проблемите и методите, бидејќи дел од дефинирањето е направен во фазата на подготвување на учениците за самостојно читање на делото, на воведниот час);
- анализа, дополнување и корегирање на резултатите од самостојната работа (самостојно проблемско читање на лектирното дело) на учениците;
- давање задачи за самостојна домашна работа.

Содржината на часот кој се темели врз основните принципи на проблемската настава може да ја сочинува работата врз лектирното дело во целина, или врз одредени литературни елементи, или одредени морални, естетски, психолошки и идејни проблеми.

Во досегашната практика, најчесто се интерпретирани прозни дела, кои најмногу и се застапени во изборот на лектирни дела во основното училиште. Меѓутоа на ова ниво, на ниво на основноучилишна настава, на часот за интерпретација на лектирното дело е оптимално да се обработат еден или само неколку проблеми. При тоа не треба да се заборави дека станува збор за еден специфичен вид наставен проблем - *литературен проблем*. Во методската литература, при дефинирањето на поимот литературен проблем најчесто се укажува на неговата специфичност, што се должи на особеноста на содржината (уметничкиот карактер на литературното дело), негова слоевитост и поврзезначност, како и особеностите на оние кои комуницираат со него (читателите -учениците). Сето тоа значи му дава посебност, специфичност на литературниот проблем, при што се поставува и прашањето за тоа што се може да се издвои како литературен проблем при обработката на едно лектирно дело.

Специфичноста на литературниот проблем произлегува од специфичноста и природата на литературата како посебен начин на човековото уметничко творење и осознавање на светот и на појавите во него. Поради тоа, литературниот проблем, за разлика од наставниот, не се темели претежно врз интелектуалните операции на учениците, туку подразбира и висок степен на нивна емоционална ангажираност. Затоа овој проблем, како посебна методска и дидактичка категорија во проблемската настава по мајчин јазик, се здобива и со некои специфични обележја. Најчесто, тој се дефинира како појава која раѓа различни асоцијации, емоции и мисли. Можноста за сеопфатна анализа и доживувањето на појавите (проблемите) зависи од возраста, сензибилитетот и степенот на истражувачката самостојност на учениците.

Литературен проблем може да биде секој суштински дел - елемент на литературното дело. Така на пример, литературни проблеми можат да се формулираат во врска со:

- локализацијата на делото,
- насловот,
- идејата,
- фабулата,
- композицијата,
- литературните ликови, итн.

Од друга страна, уметничкото литературно дело, поради своите особености, кај читателите секогаш разбудува и најразлични доживувања. Имено, секој читател го доживува уметничкото дело на свој начин, тоа кај него создава најразлични емоции и чувства, па така и доживувањето на литературното дело може да се издвои како посебен литературен проблем.

Поради ваквиот своевиден парцијален пристап кон проблемската анализа на лектирното дело, во завршниот дел од часот, почитувајќи го начелото на целосност, лектирното дело треба да се заокружи и осмисли во сета негова проблематика.

При обработка на б а ј к а, содржина на часот за интерпретација на лектирното дело можат да бидат овие елементи: темата, идејата, фабулата, ликовите, композицијата, доживувањето на делото итн.

Доколку на часот се интерпретира б а с н а, содржина на часот можат да бидат, на пример: темата, идејата, фабулата, ликовите, композицијата, алегоричното значење на поуката.

При обработката на р а с к а з о т или на р о м а н о т, часот може да биде исполнет со следните содржини: насловот, темата, идејата, фабулата, ликовите, композицијата, карактеризација на ликовите: етичка, психолошка, физичка; уметничко обликување на ликовите: описите, дијалозите, надворешните и внатрешните монолози, говорот на авторот итн.

Во интерпретацијата на делото кое при проблемскиот пристап се расчленува на одредени проблеми, најчесто се поаѓа од тематско-идејната проблематика, по што можат да следат проблеми од сферата на фабуларно-композициско ниво, проблеми во врска со литературните ликови итн.

Сите овие елементи, како и нивните составни делови (различни аспекти на нивното проблематизирање), во проблемската настава стануваат содржини на одредени *наставно-проблемски ситуации*.

Наставно-проблемската ситуација е всушност структурна единица на наставниот час која има конкретна цел, реализирање на конкретна проблемска задача, или на повеќе задачи во врска со еден проблем, преку користење конкретни методски постапки. Таа е логичен и емоционален дел на часот кој претпоставува расчленување на лектирното дело на помали логичко-емоционални целини.

Времето одредено за реализација на една наставно-проблемска ситуација може да трае 5,10,15 или повеќе минути.

Наставниот час за интерпретација на лектирното дело при проблемскиот пристап се организира така што повеќе наставни ситуации се поврзуваат во еден целосен систем. На тој начин, преку сменувањето на наставните ситуации се остварува оптимална динамичност на часот.

Обемот на проблемот кој е содржан во една одделна ситуација треба да се прилагоди кон целите на наставниот час и можностите на учениците. Секоја наставна ситуација бара и користење на одреден и адекватен методски инструментариум.

Кога структурата на наставниот час за интерпретација на лектирното дело се темели врз наставни ситуации, тогаш распоредот на проблемите кои се содржани во одделни наставни ситуации може да се направи врз две начела:

- а) една наставно-проблемска ситуација = еден проблем,
- б) една наставно-проблемска ситуација = еден аспект на проблемот.

Конципирањето на часот врз првото начело овозможува на часот за интерпретација да се анализираат повеќе проблеми, т.е. да се оди во поголема широчина во обработката на проблемите. Недостаток е што ваквото пристапување кон проблемот најчесто добива панорамски облик. Оваа концепција е погодна за пониските нивоа на обработка на лектирното дело, кога проблемите се обработуваат глобално, без поголемо навлегување во подлабока анализа, како и за оние лектирни дела за чија обработка, според програмата, не се предвидени повеќе часови.

Наспроти тоа, доколку при конципирањето на часот се почитува начелото една наставна ситуација = еден аспект на проблемот, тогаш интерпретацијата добива длабочина, што овозможува еден проблеми да се открие во неговата повеќеслојност. Конципирањето на часот врз основа на ова начело е pogodно за повисоките нивоа на проблемска обработка на лектирното дело, на нивото кога учениците се во доста висок степен оспособени за самостојно навлегување во суптилните елементи на делото.

Поради тоа, во текот на својата наставна работа, наставникот треба да ги комбинира овие два можни пристапи на конципирање на часот за проблемска интерпретација на лектирното дело.

Во продолжение, ќе прикажеме како може да се конципира час за проблемска интерпретација на лектирното дело при користење на двата можни пристапи.

МОДЕЛ: една наставна ситуација = еден проблем

Во овој модел на час можат да се изберат, на пример, следниве наставни ситуации и проблеми:

НАСТАВНА СИТУАЦИЈА I

проблем:	аспекти на проблемот	методски постапки
ФАБУЛА =====	1. Поврзување на низа случки од делото	Усно прераскажување на повеќе значајни случки, или читање на насловите на низа случки од дневникот на прочитаното; Штафетно читање или прераскажување на случките од-до (некој настан), и сл.
	2. Хронолошко изнесување на редоследот на случките	Одговор на поставените прашања (дијалог); Работа на текст (читање-цитирање на хронолошки поврзани случки)
	3. Издвојување на главните случки	Читање на насловот на главните случки онака како што се формулирани во дневникот на прочитаното; Издвојување на главните случки со читање-рецитирање; Објаснување; Коментирање;
	4. Карактерот на фабулата (возбудливоста)	Дијалог; Работа на текст; Објаснување; Самостојно толкување на учениците.

Во наставно-проблемската ситуација I, значи на овој час за интерпретација на лектирното дело се поставува цел - проблемско анализирање на фабулата на делото.

Содржината на оваа наставна ситуација (обемот и длабочината на проблемот) соодветствуваат со едно доста ниско ниво на проблемски пристап.

При проблематизирањето на првиот аспект на фабулата, наставникот може да побара од учениците во најкуса форма да ја прераскажат содржината на делото, така што при тоа да се задржат само на најзначајните случки. Секоја случка учениците треба да ја формулираат само во една реченица. Можно е покрај усното прераскажување, наставникот да побара од учениците да ги прочитаат анотациите од дневникот на прочитаното.

При проблематизирање на фабулата од аспект на хронолошко изнесување на редоследот на случките, наставникот може на учениците да им постави серија прашања, со кои ќе постигне тие хронолошки да ги прераскажуваат случките. Прераскажувањето се врши според принципот "од-до" (некоја позначајна случка).

Проблематизирањето на карактерот на фабулата може да се направи преку применување на методски постапки кои ќе им овозможат на учениците да го изнесат своето мислење за возбудливоста на

фабулата. За таа цел, можно е поставување на алтернативни прашања, со кои учениците можат да ја оценат фабулата како: а) интересна; б) особено интересна; в) здодевна, по што наставникот треба да им постави прашања со цел да објаснат зошто токму така ја оцениле интересноста на фабулата; да кажат која е најинтересна случка; да објаснат зошто токму таа случка е интересна и сл.

НАСТАВНА СИТУАЦИЈА II

проблем:	аспекти за проблемот	методски постапки
ТЕМА:	1. Пронаоѓање на делови во кои најконкретно се зборува за темата	Прашања и одговори; Самостојна работа со текст; Цитирање; Објаснување.
	2. Оквалификување на темата како честа или ретка	Прашања и одговори; Самостојна работа на текст; Цитирање; Објаснување.
	3. Наведување на наслови на дела кои третираат слични теми	Прашања и одговори; Самостојно говорно искажување на учениците.

Наставната ситуација II се однесува на проблематизирање на темата на делото. Бидејќи на пониските нивоа на наставната работа по лектира учениците, можеби, сепак не можат самостојно да ја формулираат темата, нејзиното формулирање, тука, не е еден од аспектите на проблемот (содржина) на оваа наставна ситуација. Формулацијата на темата може да ја направи и самиот наставник и евентуално да ја вклопи во оваа наставна ситуација, барајќи од учениците само да ја потврдат или одреknат точноста на наведената формулација.

До формулацијата на темата, во овој случај може да се дојде и по еден повеќе индиректен (индуктивен) пат. Имено, наставникот може да им го прочита, на учениците или од нив да побара тие да го пронајдат и прочитаат оној дел кој најочигледно ја прикажува животната појава која ја третира делото. Во овој случај, пронаоѓањето на деловите од делото во кои најконкретно се зборува за темата треба да се стави во функција на оспособување на учениците за самостојно формулирање на темата на делото, чија најелементарна форма е прифаќање или неприфаќање на формулацијата на темата која ја изнесува наставникот.

Проблематизирањето на вториот аспект на проблемот (тема), во наставната ситуација II, може да се направи преку поставување проблемски прашања, а при проблематизирањето на третиот аспект од учениците може да се побара да наведат наслови на книги кои ги прочитале, а кои имаат иста тема како лектирното дело кое се обработува на тој час, или на тој начин што наставникот ќе ги упати учениците на читање на некои други дела кои третираат слична тема.

МОДЕЛ: една наставна ситуација = еден аспект на проблемот

НАСТАВНА СИТУАЦИЈА I

проблем	подаспекти на проблемот	методски постапки
ЛИТЕРАТУРЕН ЛИК аспект на проблемот ПСИХОЛОШКА КАРАКТЕРИЗАЦИЈА	1. Манифестации на психичката состојба на ликот: а) случки кои најдиректно придонеле за психичката состојба б) случки кои најкарактеристично ја отсликуваат психичката состојба на ликот г) надворешни манифестации на психичката состојба д) психичката состојба на ликот пред критичните настани ф) карактеризирање на психичката состојба на ликот	Читање на критички текст од страна на наставникот; Цитирање на најкарактеристичните реченици, пасуси во кои се зборува за психичката состојба на ликот; Одговори на алтернативни прашања во кои секоја алтернатива опишува одредена психолошка состојба. Психолошка карактеризација со помош на дадени зборови; Решавање на проблемски задачи; Придружување на одделни емоционални расположенија дадени од страна на наставникот кон одделни случки од делото, и сл.
	2. Размислувања на другите ликови во делото кое се анализира за психичката состојба а) Пронаоѓање на други ликови кои се во слична психичка состојба со ликот кој се анализира б) пронаоѓање на други ликови кои се во поинаква психичка состојба од ликот кој се анализира. в) споредување на психичките состојби на главните ликови во делото г) пронаоѓање на ликовите кои најдиректно придонеле за психичката состојба во која се наоѓа ликот кој се анализира	Читање на најкарактеристичните извадоци од текстот; Одговор на проблемски прашања; Одговор на алтернативни прашања; Опишување; Дискусија; Толкување и сл.
	3. Интроспекција на ликот а) внатрешниот говор на ликот б) размислување за другите ликови и нивниот однос кон него в) размислување на случките кои придонеле за психичката состојба во која се наоѓа г) размислување за можностите за менување на психичката состојба и сл.	Цитирање на критичен текст; Опишување; Толкување; Користење на таблици за психолошка карактеризација

Проблемскиот пристап кон психолошката карактеризација со оглед на нејзината суптилност и повеќеслојност, подразбира користење на повисоки нивоа на проблематизирање, па според тоа, мошне успешно

може да се користи доколку часот за интерпретација на лектирното дело е конципиран врз начелото: една наставна ситуација = еден аспект на проблемот.

Проблематизирањето на психолошката карактеризација е можно да се направи преку проблематизирање на повеќе подаспекти на овој аспект на проблемот (карактеризација на литературниот лик), изразени преку: 1. Манифестациите на психичката состојба на ликот; 2. Размислувањата на другите ликови во делото кое се анализира за психичката состојба на ликот; и 3. Интроспекција на ликот.

На пример, при проблематизирањето на првиот подаспект (манифестациите на психичката состојба на ликот), наставникот може да прочита извадок од делото (критичен текст), а потоа од учениците да бара да одговорат за кои психички состојби на ликот се зборува во тој извадок. Можно е проблематизирањето да се направи и преку одговарање на алтернативни прашања (од учениците се бара да го пронајдат правилниот одговор и да ја аргументираат својата определба), или наведување на повеќе алтернативи и нивно рангирање од страна на учениците, по што се поведува разговор за психичките особини на ликот кој е предмет на психолошкото анализирање. На пример, доколку станува збор за случки кои најкарактеристично ја отсликуваат психолошката состојба на ликот, може да се поведе разговор за тоа дали во делото има и други случки кои зборуваат за тоа во каква психолошка состојба се наоѓа ликот; кои се тие случки; со кои зборови авторот ја слика психолошката состојба на ликот и сл.

Проблематизирањето на психолошката карактеризација преку барање најтипични случки кои зборуваат за емоциите, чувствата и расположенијата на ликот, може да се направи и на поинаков начин, преку придружување на одредени емоционални расположенија кон веќе дадените и назначените епизоди, случки од страна на наставникот, или со обратна постапка, придружување на одредени емоции, чувства и расположенија, кои се дадени од страна на наставникот, кон одредени епизоди и случки.

При реализацијата на овој модел можно е користење на такви методски постапки со кои од учениците се бара да ја дополнат листата на зборови кои ја карактеризираат психичката состојба на ликот; да направат рангирање на дадените зборови; да ги аргументираат своите определби со цитирање, толкување, објаснување, прераскажување и сл.

Слични постапки можат да се користат и при проблематизирањето на останатите два подаспекти на психолошката карактеризација.

На крајот од психолошката карактеризација (анализа) треба да се направи воопштување на психолошките карактеристики на секој од анализираниот литературни ликови, како и нивно поврзување со етичките и физичките својства на ликовите, што само по себе исто така може да претставува проблем.

Со користењето на двата модели на проблемскиот пристап може да се проблематизираат и сите останати елементи на лектирното дело.

MODE DE L'INTERPRETATION PROBLEMATIQUE D'UNE OEUVRE DE LECTURE

(R é s u m é)

On peut effectuer un pas important en avant grâce à l'approche problématique dans la maîtrise de la manière traditionnelle de l'interprétation de l'oeuvre de lecture dans laquelle cela s'interprète d'une manière stéréotypée.

Les étapes du travail enseignant à travers lesquelles s'effectue l'approche du problème sont posées sur les bases des particularités les plus caractéristiques de l'enseignement problématique, d'une part, et les spécificités de la lecture en tant que place particulièrement subjective de l'enseignement de la langue maternelle, d'autre part.

L'étape de l'interprétation de l'oeuvre de lecture (classe d'interprétation) à laquelle précèdent, l'étape préparatoire et l'étape de lecture libre de l'oeuvre de lecture de la part des élèves, s'organise de sorte que plusieurs situations enseignantes (unités structurelles de la classe ayant un but concret, réalisation de la tâche problématique concrète) se lient en un système total. Par l'intermédiaire du changement des situations enseignantes se réalise une dynamique optimale de la classe.

L'ordre des problèmes contenus dans des situations d'enseignement particulières peut se faire sur deux principes: a) une situation enseignante - un problème, b) une situation enseignante - un aspect du problème.

La conception de la classe sur la base du premier principe permet d'analyser pendant la classe plusieurs problèmes ce qui est favorable pour des niveaux plus bas de l'interprétation d'obtenir une plus grande profondeur, ce qui permet un problème d'être découvert dans sa complexité.

C'est pourquoi, il est souhaitable de combiner ces deux approches possibles de la conception de la classe de l'interprétation problématique de l'oeuvre de lecture.